

СЕЛЯНИ, ЗЕМЛЯ, ДОРАДНИЦТВО ТА ПРАВОВА ДОПОМОГА

Численні дослідження засвідчують, що значна кількість селян бояться запровадження ринку землі в той час, коли їхні права не будуть належним чином захищені. Ситуація ускладнюється тотальною бідністю сільського населення: вони не можуть платити за послуги юристів, адвокатів. Все це негативно впливає на рівень захисту їхніх прав та інтересів, зокрема, у використанні земельної власності.

Отже, недостатня правова грамотність сільського населення гальмує здійснення реформ. Таке визнання мало б заставити суспільство, зокрема, органи влади, сконцентруватися на діях, спрямованих на підвищенні рівня правової грамотності сільського населення, на формуванні системи донесення до цієї категорії громадян правових знань, системи захисту прав.

Закон України «Про сільськогосподарську дорадчу діяльність» передбачає, що серед основних завдань такої діяльності є надання сільському населенню дорадчих послуг з права. На жаль, така діяльність, на відміну від інших країн, в Україні вже тривалий час не фінансується державою. Хоча попит на такі послуги у сільській місцевості великий, однак вони не можуть бути реалізовані на комерційній основі, зокрема, через низьку платоспроможність сільського населення. Хоча частина дорадчих служб, поки державні мужі вирішують підтримувати чи не підтримувати дорадництво, навчилася працювати з міжнародними донорськими організаціями. Наприклад, за рахунок таких коштів вже майже 20 років Львівська аграрна дорадча служба доносить до селян області необхідні їм сучасні знання та досвід.

Але вихід завжди можна знайти, якщо його шукати.

У Національній асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України вирішили пильніше придивитися до створеної в Україні системи безоплатної правової допомоги.

2 червня 2011 року Верховна Рада прийняла Закон України «Про безоплатну правову допомогу», відповідно до якого, безоплатна правова допомога – правова допомога, що гарантується державою та повністю, або частково надається за рахунок коштів Державного бюджету України, місцевих бюджетів та інших джерел.

Закон розділяє безоплатну правову допомогу на первинну та вторинну.

Безоплатна первинна правова допомога – вид державної гарантії, що полягає в інформуванні особи про її права і свободи, порядок їх реалізації, відновлення у випадку їх порушення та порядок оскарження рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб.

Безоплатна первинна правова допомога включає такі види правових послуг:

- надання правової інформації;
- надання консультацій і роз'яснень з правових питань;
- складення заяв, скарг та інших документів правового характеру (крім документів процесуального характеру);
- надання допомоги в забезпеченні доступу особи до вторинної правової допомоги та медіації.

Право на безоплатну первинну правову допомогу згідно з законодавством мають усі особи, які перебувають під юрисдикцією України.

Таку допомогу надають органи виконавчої влади, органи місцевого самоврядування, а також фізичні та юридичні особи приватного права та спеціалізовані установи. Установа з надання безоплатної первинної правової

допомоги утворюється за рішенням органу місцевого самоврядування з урахуванням потреб територіальної громади відповідної адміністративно - територіальної одиниці для надання безоплатної первинної правової допомоги відповідно до Закону України «Про безоплатну правову допомогу».

Безоплатна вторинна правова допомога - це вид державної гарантії, що полягає у створенні рівних можливостей для доступу осіб до правосуддя такими шляхами:

- захист;
- здійснення представництва інтересів осіб, що мають право на безоплатну вторинну правову допомогу в судах, інших державних органах, органах місцевого самоврядування, перед іншими особами;
- складання документів процесуального характеру.

За такі послуги платить держава, але лише окремим категоріям громадян, перелік яких встановлено цим Законом.

Зокрема, Законом встановлено, що особи можуть претендувати на надання безоплатної правової допомоги якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону України "Про прожитковий мінімум".

У Стратегії подолання бідності, затвердженій розпорядженням Кабінету Міністрів України від 16 березня 2016 р. № 161-р йдеться про те, що за даними дев'яти місяців 2015 року за межею відносної бідності за витратами перебувало 23,8 відсотка населення. А ризики бідності зростають із зменшенням розмірів населених пунктів. При цьому рівень сільської бідності майже вдвічі перевищує такий показник у великих містах (29,7 відсотка порівняно з 17,1 відсотка).

Економічна криза, підвищення цін на енергоносії для населення не дозволяє сподіватися та стрімке зниження рівня бідності. Тому можливість отримання безоплатної вторинної правової допомоги для сільського населення буде залишатися темою актуальною ще тривалий час. Така допомога надається спеціально створюваними місцевими центрами з надання безоплатної вторинної правової допомоги та адвокатами, що включені до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну вторинну правову допомогу. І одне з важливих завдань сьогодення – донести до селян інформацію про систему безоплатної правової допомоги, про центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, про ту допомогу, яку можна отримати у таких центрах.

На жаль, центри з надання безоплатної правової допомоги працюють у областях та районах, їх можливостей не вистачає для надання послуг сільському населенню. Про такі центри часто у селах ще й не чули... Та що там про селян говорити – значна частина працівників органів влади мало що знає про систему і центри...

Водночас у положеннях про департамент агропромислового розвитку облдержадміністрації, які відповідальні за формування та реалізацію соціальної політики на селі, сталий розвиток регіонального агропромислового ринку і сільських територій області, можна зустріти запис: «департамент забезпечує у межах своїх повноважень захист прав і законних інтересів фізичних та юридичних осіб».

Отже, маємо центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги, департаменти агропромислового розвитку, сільськогосподарські дорадчі служби... А чому б не об'єднати їхні зусилля? Адже є таке поняття як синергія - сумарний ефект, який полягає у тому, що при взаємодії двох або більше факторів їх дія суттєво переважає ефект кожного окремого компонента у вигляді простої їх суми.

Таку ідею ми перетворили у проект під назвою «Підвищення спроможності сільськогосподарських дорадчих служб щодо надання правової допомоги сільському населенню». Вже на етапі підготовки проекту нашими партнерами стали Благодійний фонд «Львівська аграрна дорадча служба», Стрийський місцевий центр з надання безоплатної вторинної правової допомоги, Стрийська районна державна адміністрація, Департамент агропромислового розвитку Львівської облдержадміністрації. І подалися з цим проектом на конкурс «Інтеграція

первинної і вторинної безоплатної правової допомоги на рівні територіальних громад», який проводився проектом «Доступна та якісна правова допомога в Україні», що впроваджується Канадським бюро міжнародної освіти за підтримки Уряду Канади, та Міжнародним фондом «Відродження» за сприяння Координаційного центру з надання правової допомоги. І ввійшли у когорту переможців цього конкурсу.

На наш погляд, Проект дозволить об'єднати можливості системи сільськогосподарської дорадчої діяльності та системи з надання безоплатної правової допомоги і отримати високий рівень доступу сільського населення до правових послуг.

Ми переконані, що система сільськогосподарського дорадництва буде розвиватися в Україні, що вона отримає нарешті належну державну підтримку. Ми переконані також, що процес децентралізації влади спонукатиме територіальні громади більше уваги приділяти формуванню місцевих систем передачі знань та інформації, в том числі правових.

І, нарешті, десь ледіємо думку про те, що дорадчі служби, співпрацюючи з місцевими органами влади, з центрами надання безоплатної вторинної правової допомоги, стануть отими самимиустановами з надання безоплатної первинної правової допомоги сільському населенню. І в цьому є резон, адже у Концепції формування державної системи сільськогосподарського дорадництва, що схвалена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 31 жовтня 2011 р. №1098-р, передбачено забезпечити надання соціально спрямованих дорадчих послуг не менш як 90 відсоткам суб'єктів господарювання на селі і сільського населення.

Фахівці з Української фундації правової допомоги Катерина Хільчевська та Микола Сіома вважають, що для того щоб допомогти бідним верствам населення у питаннях роз'яснення змісту законів, різних адміністративних процедур, для ведення від їхнього імені переговорів, для підготовки документів не процесуального характеру, а також для розповсюдження інформаційних матеріалів по всьому світу впроваджується практика параюристів (paralegals) — осіб, які не мають юридичної освіти, але пройшли спеціальне навчання, розраховане на допомогу членам локальної спільноти у найбільш типових питаннях. Параюристів вони називають сполучною ланкою між законом і реальним життям.

Національна асоціація сільськогосподарських дорадчих служб України, реалізуючи Проект «Підвищення спроможності сільськогосподарських дорадчих служб щодо надання правової допомоги сільському населенню» робить перший крок на шляху підготовки сільськогосподарських дорадників до роботи з професійного надання первинної безоплатної правової допомоги сільському населенню, оскільки самі дорадники часто є сьогодні чи не єдиною ланкою між законом і реальним життям малих виробників сільськогосподарської продукції. Зокрема, за участі фахівців Стрийського місцевого центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги, залучених експертів, проведено навчання для державних службовців та дорадників. У селах Стрийщини проведено інформаційні семінари про можливість отримання безоплатної правової допомоги селянами. Попереду робота зі створення мережі параюристів у пілотних селах, а також аналіз законодавства на предмет об'єднання зусиль двох систем – дорадництва та безоплатної правової допомоги... Щоб селяни не тільки мали право на правову допомогу, а й могли його реалізувати повною мірою.

Нещодавно Кабінет міністрів України виступив з пропозицією відкрити ринок землі в два етапи: з 2017 року почати торгівлю державними землями сільгосппризначення, а з 2019-го — дозволити громадянам торгувати землею сільгосппризначення, яка знаходиться в приватній власності. Було б дуже добре, якщо б до цього часу оця ланка з'явилася та зник отой брак правової грамотності сільського населення. Тоді ринок землі перестане бути «лякалкою», коли селяни будуть впевнені у захисті своїх прав...

Роман Корінець, президент Національної асоціації сільськогосподарських дорадчих служб України

Газета "Вісник Фермер України" реєстраційне свідоцтво: КВ 5260 від 03.07.2001 року. Видається з 1999 року Передплатний індекс - 21591 Засновники: АФЗУ, Укрдержфонд та ТОВ "Експо-центр Господар"	Верстка Віктор Зволинський Журналіст Володимир Майський Юридична підтримка - компанія "Олексій Пуха і Партнери" Адреса для листів: 01042, м. Київ, вул. П. Лумумби, буд.21, оф. 415 ТОВ "ГОСПОДАР ЕЦ" Адреса редакції: м. Київ, вул. П. Лумумби, буд. 21, оф.415	Телефон редакції: (044) 501-78-23 Рекламний відділ: Олена Юрченко (044) 501-78-23, 501-78-24 E-mail: farmexpo@ukr.net Сайт: www.farmer-ukr.com Відділ розповсюдження: (044)501-78-23 E-mail: farmexpo@ukr.net Головний редактор ВФУ Михайло Данкевич	Редакційна рада: Президент АФЗУ Іван Томич Генеральний директор ССОКУ Василь Кононенко Керівник інформаційно-консультативного центру АФЗУ Олег Кирицький Юристи АФЗУ Василь Горбачов Пороченко Максим	Друк: ФОН "Ключук С.М." м. Чернівці, вул. Заводська, 37-В Підписано до друку - 18.05.2016 Віддруковано - 19.05.2016 Віповідальність за зміст рекламних оголошень несе рекламодавець. Наклад - 10000 примірників. Замовлення № 167805
--	---	--	--	---